

текстом, а запитання і завдання апелюють до читацького досвіду школярів та передбачають визначення особистісного ставлення до твору. Збалансовано представлено аналітичні запитання репродуктивного, частково-пошукового та проблемного характеру, що методично переконливо забезпечує організацію різних видів навчальної діяльності. Текст рубрики «Оцінюємо пройдений шлях» спонукає учнів осмислити власний шлях щодо підвищення рівня читацької компетентності.

Отже, підручник «Українська література. 10 клас» (рівень стандарту) засвідчує відповідність цілям сучасної парадигми навчання щодо формуванню компетентного учня-читача та підвищення ефективності навчання української літератури в школі загалом.

МЕТОДИЧНИЙ АПАРАТ ПІДРУЧНИКА УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ ЯК ЗАСІБ РЕАЛІЗАЦІЇ КЛЮЧОВИХ І ПРЕДМЕТНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ УЧНІВ СТАРШОЇ ШКОЛИ

Г. Л. Бійчук, канд. пед. наук

Одним із напрямків модернізації літературної освіти в Україні є створення науково-методичного забезпечення навчання української літератури на основі компетентнісного, особистісно зорієнтованого підходів. Ця вимога найбільшою мірою стосується шкільного підручника.

Результати апробації підручника «Українська література. 10 клас (базовий рівень)», авторами якого є науковці відділу навчання української мови і літератури Інституту педагогіки НАПН України, засвідчили, що ефективність засвоєння учнями знань, вироблення відповідних умінь, формування читацької (предметної) і ключових компетентностей залежить насамперед від якості методичного апарату.

Його створення підпорядковувалося таким вимогам: методичний апарат повинен: а) забезпечувати формування умінь самостійно працювати з навчальною книжкою; б) містити правила такої роботи; в) сприяти розвитку критичного мислення; г) заохочувати до творчості.

Враховувалися нова роль і функції підручника. Зокрема, зростання ваги мотиваційної функції, яка забезпечує зацікавлення старшокласників вивченням української літератури, пробуджує інтерес до читання художніх творів. Набуває нового змістового наповнення *навчально-розвивальна* функція, реалізація якої спрямована на формування компетентностей: читацької (предметної) і ключових – загальнокультурної, комунікативної, інформаційно-комунікаційної, уміння вчитися та ін., сприяє становленню учня як суб'єкта навчальної діяльності й особистісного саморозвитку.

За результатами анкетування учнів і вчителів-експериментаторів зміст підручника доповнювався текстами, що містили рекомендації щодо способів опрацювання навчального матеріалу, завданнями, які сприяли виробленню

умінь самостійно працювати з навчальною книжкою. Таким чином, посилювалася *управлінська* функція підручника.

Особлива увага приділялася формуванню компетентності «Уміння вчитися». Система запитань і завдань перед початком вивчення теми і після її опрацювання спрямовувала увагу учня на визначення особистісних смислів навчальної діяльності, формування здатності керувати читацьким і особистісним розвитком.

Методичний апарат підручника з української літератури передбачає організацію різних видів навчальної діяльності. Дидактична доцільність, чітка структура, доступність, логічність викладу матеріалу, наявність покажчиків, рубрик, виділення основної, допоміжної і пояснювальної інформації, алгоритмізованість подачі навчального матеріалу, діагностичне визначення цілей і результативності навчання, раціональне співвідношення різних типів завдань і вправ забезпечують можливість використання підручника як самовчителя.

ПІДРУЧНИК УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ В СИСТЕМІ ЗАСОБІВ ФОРМУВАННЯ КОМПЕТЕНТНОГО УЧНЯ-ЧИТАЧА

В. М. Тищенко

Процес формування читацької компетентності є результатом усієї системи впливів на особистість учня, його інтелектуальний і духовний розвиток. Одним із найбільш дієвих інструментів цього процесу є навчальна книжка – основний засіб навчання. Формування читацької компетентності передбачає спеціальну організацію процесу взаємодії учня з підручником літератури, який має бути спрямований на розвиток основних прийомів організації, здійснення, оцінювання читацької діяльності.

Відтак, окрім основних функцій – інформаційної, пізнавальної і виховної, – особливої ваги набуває організаційно-процесуальна функція, що забезпечує керівництво навчальним процесом.

У змісті і структурі підручника «Українська література. 10 клас» (рівень стандарту), створеного авторським колективом науковців відділу навчання української мови і літератури, закладено систему методів і прийомів засвоєння інформації, розвитку предметної і ключових компетентностей, а також рекомендації щодо реалізації самоуправління процесом їх формування, передбачено підготовку учня до самостійної творчої діяльності. Зміст підручника зорієнтований на врахування і підтримку особистісних інтересів старшокласників.

Методичний апарат навчальної книжки побудований таким чином, щоб учні могли здійснювати самоконтроль, усвідомлено й критично оцінювати зміст науково-публіцистичних нарисів. Пропоновані запитання і завдання реалізують вимогу розвитку усного та писемного мовлення, а також